

ESIOPETUKSEN OPETUSSUUNNITELMAAN PERUSTUVA LUKUVUOSISUUNNITELMA

Lukuvuosi 2018–2019

Päiväkoti: Koulukallion päiväkoti

Esiopetusyksikkö: Koulukallion päiväkoti

Esiopetusyksikön yhteistyökoulu: Siivikkalan koulu

Käsitelty päiväkodissa (pvm):

Päiväkodin johtajan allekirjoitus

Varhaiskasvatuksen johtajan hyväksyntä

versio numero	päivämäärä ja muutoksen tekijä	muutos

1. ESIOPETUKSEN YLEINEN JÄRJESTÄMINEN

Työ- ja loma-ajat

Lukuvuosi 2018–2019 (740 tuntia)

Syyslukukausi 13.8.–21.12.2018

Syysloma (vko 42) 15. - 21.10.2018

Kevätlukukausi 7.1. - 31.5.2019

Talviloma (vko 9) 25.2.- 3.3.2019

Päivittäinen esiopetusaika (klo) 9-13

Esiopetuksen henkilökunta

Lastentarhanopettajat	Kirsi-Marja
	Jaana
	Saija
	Mirella
Lähihoitajat	Skaiste
	Mirja
	Kaisa

Päiväjärjestys Linnuilla, Koiranpennuilla ja Peuroilla

9.00	Aamupiiri
9.15	Työskentely/ulkoilu
11.30	Lounas
12-13	Ulkoilu/Työskentely
13.00	Esiopetus päättyy

2. ESIOPETUKSEN TOIMINTAKULTTUURI

2.1 Suunnittelun periaatteet

Suunnittelumme lähtökohtina toimivat esiopetussuunnitelma, lasten mielenkiinnon kohteet, lasten tarpeiden pohjalta kootut ajatukset sekä vanhempien ajatusten huomioonottaminen. Esiopetussuunnitelman pohjalta käymme yhteisiä keskusteluja samalla arvioiden toimintaamme. Lasten kiinnostuksen kohteisiin tutustumme havainnoimalla ja lasta kuulemalla. Havainnot ja dokumentoinnit lasten taidoista eri osa-alueilla, oppimisesta ja osaamisesta ovat suunnittelun keskiössä.

Kuuntelemme vanhempien mielipiteitä lastensa asiantuntijoina. Huomioimme lasten toiveet, ideat ja unelmat, joita toteutamme mahdollisuuksien mukaan, jotta lasten osallisuus toteutuu. Haluamme myös tietää mitä lapset ajattelevat itsestään oppijana.

Esiopetusryhmien lastentarhanopettajat vastaavat toiminnan suunnittelusta viikoittaisella suunnitteluajallaan. Suunnitteluun osallistuvat myös koko esiopetuksen kasvatushenkilöstö ja lapset. Suunnittelu aikuisten kesken tapahtuu omien ryhmien tiimipalaverissa vähintään kerran kuussa sekä koko eskaritiimin yhteisissä iltapalaverissa noin kaksi kertaa lukukaudessa.

Toiminnan arviointi kulkee suunnittelun rinnalla koko esiopetusvuoden ajan. Toimintaa arvioidaan lasten, kasvatushenkilöstön ja vanhempien kanssa.

2.2 Liikunta toimintakulttuurissa (Ylöjärven esiops s. 34–36)

Liikunnallisen toimintamme tavoite on istuttaa lapsiin liikunnan iloa ja liikunnallinen elämäntapa. Tutustuessamme eri liikunnan muotoihin ja lajeihin korostamme lapsille, että on tärkeää opetella asioita ja välillä epäonnistuaakin. Esiopetusryhmissämme kaikki liikkuvat ja touhuavat! Liikuntamaskottimme Sportti-Orava saapuu innostamaan kaikkia lapsia liikkumaan.

Ylöjärven varhaiskasvatuksen ulkoliikunnan kehittämisprojektin myötä olemme lisänneet ohjattuja liikuntaleikkejä ulkoiluun.

Päiväkotimme ympäristö innostaa liikkumaan. Olemme kyseenalaistaneet ja purkaneet turhia rajoitteita ja kieltoja. Sisällä saa juosta, käytämme päiväkodin salia aktiivisesti, leikimme kentällä ja pihassa ja seikkailemme metsässä. Päiväkotimme vakiintunut toimintatapa on seikkailupedagogiikka, johon luonnollisena osana kuuluu liikunta. Seikkailupedagogiikan kautta haluamme rohkaista lapsia kokeilemaan omia rajojaan.

Vuoden aikana aiomme kokeilla monipuolisesti eri liikuntalajeja sekä perinteikkäitä kausilajeja kuten hiihto ja luistelu. Painotamme myös perusliikuntataitojen harjoittelua, mm. juoksu, ryömiminen, kieriminen, hyppiminen, kuperkeikka, kiipeily.

Yhteistyössä Ylöjärven Ilveksen kanssa on keväisin järjestynyt lapsille mahdollisuus kokeilla jalkapalloa. Lähipäiväkoteja olemme kutsuneet kisailemaan leikkimieliseen hikipalлотurnaukseen. Liikunnan kautta on luonnollinen väylä toimia kummiluokkiemme kanssa yhteistyössä.

Järjestimme elokuussa liikunnallisen vanhempainillan vanhemmille ja lapsille päiväkodin henkilökunnan ja Hämeen liikunta ja urheiluliiton kanssa.

2.3 Leikki ja toiminnallisuus opetuksessa (Ylöjärven esiops s. 24–25)

Leikki on tärkeä osa lapsen kehitystä, minkä avulla lapsi harjoittelee monia eri elämän taitoja. Haluamme muokata oppimisympäristöämme leikkiin innostavaksi. Suunnittelemme tiloja leikkiin kutsuvaksi yhdessä lasten kanssa. Kiinnitämme huomiota siihen, että leikkivälineet ovat helposti lasten saatavilla. Aikuinen ohjaa leikkiä niin, että lapset joiden on hankala kiinnittyä leikkiin tai löytää kaveria, saisivat tarvitsemansa tuen ja ohjauksen. Leikissä läsnä oleminen on myös luonnollinen ja helppo tapa havainnoida lapsia ja heidän keskinäisiä suhteitaan. Kiinnitämme huomiota pienissä ryhmissä toimimiseen, että lapsilla olisi rauha ja mahdollisuus pitkäkestoiseen leikkiin. Leikkiä hyödynnetään esimerkiksi numeroiden ja kirjainten opettamisessa.

Projektien toteuttaminen pienryhmissä on hyvä tapa harjoitella yhdessä neuvottelua, sopimista ja ongelmanratkaisua. Pienryhmässä lapsi todella pääsee oppimaan tekemällä ja aremmatkin lapset tulevat kuulluiksi. Kasvattajan on helppo havainnoida lapsen toimintaa, kun aikuinen ja lapset ovat yhdessä sitoutuneita ryhmän toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen.

2.4 Laaja-alaisen osaamisen toteuttaminen esiopetuksessa (Ylöjärven esiops s. 12–16)

Ajattelu ja oppiminen

Opetamme lapsia pohtimaan itse arkisten taitojen harjoittelussa, kuten ruuan annostelussa, ulkovaatteiden valitsemisessa jne. Pohdimme päivittäin lasten kanssa yhdessä eettisiä asioita, luonnon ja elämän ilmiöitä.

Lapsi oppii kun hän on kiinnostunut asioista, joten pyrimme tukemaan lapsen omaa tiedonetsintää häntä kiinnostavista aiheista. Osallisuuden kautta nostamme toimintamme keskiöön lapsilta nousevia aiheita. Kestävän elämäntavan omaksuminen on yhteiskuntamme kannalta välttämättömyys, joten haluamme tarjota lapsille tietoa ja ymmärrystä aiheesta jo esiopetuksessa. Keke-kettu tai muu hahmo vieraillee jokaisen kotona tutustumassa perheen kierrätystapoihin. Seikkailukasvatus on oiva tapa tukea lapsen luontosuhteen kehittymistä ja tehdä ympäröivää maailmaa ja sen toimintaa lapselle tutuksi.

Ryhmiä tarpeitten mukaan järjestämme oppimisen tuen pienryhmiä, kuten Tähtikerhoa -esiopetuksen kielellisten taitojen tukemisen ryhmää, Askeleittain -ryhmää (tunne- ja vuorovaikutustaitojen tukemisen menetelmä), vuorovaikutusleikkikerhoa, R-ohjausta ja S2-opetusta.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Tunne- ja vuorovaikutustaitojen vahvistaminen on eräs merkittävä esiopetuksen tavoite. Lapsille opetetaan systemaattisesti esim. kuuntelun, kertomisen, neuvottelemisen, päätöksenteon ja ongelmanratkaisun taitoja. Kaikki esiopettajat ovat käyneet Yhteispeli-koulutukset ja tämä menetelmä tähtää tunne- ja vuorovaikutustaitojen vahvistumiseen sekä lapsilla että koko esiopetuksen toimintakulttuurissa. Kaikki lapset saavat Yhteispelin toimintamallien kautta mahdollisuuden oppia systemaattisesti kyseisiä taitoja. Esimerkiksi pari- ja ryhmätyöskentelyä opeteltaessa lapsilla voi olla kertomisen apuna jokin esine. Itsenäistä työskentelyä harjoiteltaessa lapset saavat itse jokainen valita oman tekemisensä annetuista vaihtoehdoista ja mahdollisimman pitkälle itse selviytyä eteen tulevista pulmista. Opettaja auttaa tarvittaessa, mutta lapset saavat ensin kokeilla itse. Niin sanotussa luokkapiirissä lapset kohtaavat toisensa päivittäin erilaisilla tavoilla tervehtien ja silmiin katsoen. Luokkapiirissä lapset oppivat kertomaan omasta asiastaan muille ja oppivat kysymään toisen asiasta enemmän. Kertomisen aiheet sovitaan yhdessä lasten kanssa. Jokaisen lapsen kertomisen vuoro tulee lukuvuoden aikana. Juttutuokio on lapsen ja opettajan välinen kahdenkeskinen keskusteluhetki. Tunne- ja vuorovaikutustaitoja harjoitellaan myös Askeleittain-kerhossa, joka on sosiaalisten taitojen ja tunnetaitojen harjoitteluun kehitetty opetusohjelma.

Taiteellisesta ilmaisusta nautimme tekemällä maataidetta, kokeilemalla erilaisia kuvataiteen menetelmiä sekä vieraillemalla konserteissa, teattereissa ja taidenäyttelyissä. Perjantaisin vietämme lauluhetkeä.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Harjoittelemme lasten kanssa itsestä huolehtimisen ja arjen taitoja päivittäin; ruuan sopiva määrä, ja miksi ruokaa tarvitsee syödä, miksi kädet on hyvä pestä vessakäynnin jälkeen. Harjoittelemme myös sopivaa pukeutumista sään mukaan ja omista vaatteista ja tavaroista huolehtimista.

Lapsen liikkumisalue kasvaa esiopetusikäisenä, ja harjoittelemme turvallisen liikkumisen taitoja liikenteessä. Vietämme esiopetuksessamme liikenneviikkoja ja retkillä harjoittelemme turvallista kadun ylittämistä ja bussilla kulkemista.

Esiopetuksessa lapsella saa olla mukana omia leluja, joka on luonteva tapa harjoitella omista tavaroista huolehtimista. Korostamme myös yhteisvastuuta päiväkodin tavaroista ja siisteydestä huolehtimisessa.

Monilukutaito

Esiopetuksen tavoitteena on kasvattaa monilukutaitoisia lapsia, mutta kriittisiä mediankäyttäjiä, jotka ymmärtävät että jokaisella visuaalisella, verbaalisella ja audiitiivisella viestillä on tarkoitus.

Esiopetuksessa käytämme oppimisvälineenä elokuvaa ja valokuvausta. Nautimme kirjallisuuden maailmasta lukemalla satuja ja runoja esiopetuspäivän aikana sekä myös lepohetkellä. Käymme lähes viikoittain kirjastoautolla pienryhmän kanssa lainaamassa kirjoja ja teemme tutustumisretken Lielahden kirjastoon. Hankimme lapsille myös omat kirjastokortit.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Tieto- ja viestintäteknologian sujuvien käyttäjien kasvattaminen on tavoitteemme. Henkilökunta on osallistunut koulutuksiin, jossa olemme tutustuneet tvt-laitteiden mahdollisuuksiin esiopetuksessa.

Ajatuksenamme on toteuttaa lasten kanssa projekteja esiopetusvuoden aikana, joissa voimme luontevasti hyödyntää tieto- ja viestintäteknologian tarjoamia mahdollisuuksia projektin aikana, sen dokumentointiin ja esittelyyn muulle päiväkodille ja vanhemmille. Käytämme tarpeen mukaan Esikoulun tablettien oppimispelejä ja sovelluksia esim. Ekapeli, Matikkakunkku ja MollaABC.

Osallistuminen ja vaikuttaminen

Yksi suunnittelun lähtökohtamme on osallisuus, jolloin tavoite on, että lapset tulevat kuulluksi ja pystyvät vaikuttamaan päivänsä sisältöön. Pyrimme luomaan keskustelevaa kulttuuria esiopetusryhmissämme. Lapsille kerrotaan lasten oikeuksista ja vietämme lapsen oikeuksien päivää. Harjoittelemme äänestämistä esim. pienryhmien nimistä, retkikohteista ja toiminnan sisällöistä.

Ylöjärven oma painotus varhaiskasvatuksessa on yrittäjäyys, jota toteutamme omilla yritysprojekteillamme lapsia vahvasti osallistaen. Otamme mielellämme vastaan esittelyitä lasten vanhempien ammasteista. Panostamme esikoulussa yritteliäisyyteen ja sinnikyyteen. Toteutamme yrittäjyystavoitteeseen liittyen keväällä yhdessä esikoulun ja päiväkodin lasten kanssa Pääsiäistorin, jossa lapset toimivat käsityöläisinä ja myyjinä. Rahat kerätään kunkin ryhmän yhteiseen hyvään ja lapset saavat yhdessä päättää äänestämällä, mihin ryhmän rahat käytetään.

2.5 Oppimisympäristöt (Ylöjärven esiops s. 19–20)

Esiopetusryhmiemme oppimisympäristöinä toimii lukuisia tiloja ja paikkoja. Päiväkodin fyysiset tilat palvelevat hyvin lasten leikkiä, oppimista ja tutkimista. Välineet ovat helposti saatavilla ja meillä on rauhallisia tiloja itsenäiselle toiminnalle ja yhteiselle tekemiselle. Kiinnitämme huomioita ryhmien kokoon, jotta meillä olisi tilaa ja rauhaa ohjatulle ja itsenäiselle toiminnalle. Psykkistä ja sosiaalista oppimisympäristöä turvaavat yhdessä sovitut reilun kaverin säännöt ja toimintatavat.

Koulun kanssa tehtävälle yhteistyölle luonteva osa on mahdollisimman monipuolinen koulun tilojen käyttö. Käytämme myös koulun pihaa ja kenttää.

Siivikkalan koulumetsässä pyrimme käymään viikoittain aistimassa metsän tunnelmaa, rauhoittumassa, ihmettelemässä luontoa ja vuodenaikojen vaihtumista. Metsä tarjoaa tilaa rauhoittumiselle, mutta paikan myös seikkailulle ja vauhdikkaammalle pitkäkestoiselle tai lyhyelle leikille. Metsä on tarpeen mukaan lapselle muuntuva oppimisympäristö, metsästä voi löytyä vaikka taistelutanner tai kokonainen kylä.

Siivikkala on päiväkotimme ja eskarimme lasten kotipaikka. Leikkipuistoissa voi käydä ulkoilemassa ja seikkailemassa, ja pellolle tehdyllä hiihtoladulla hiihtämässä. Naapuripäiväkodissa voi käydä tervehtimässä vanhoja päiväkotikavereita ja kertomassa kuulumisia entisille tädeille. Lintutornilla voimme käydä katsomassa vesilintuja ja ihmettelemässä järven jäätymistä. Näsijärven rannassa käymme retkellä ja järvellä pilkillä.

Bussilla pääsemme hyödyntämään Tampereen kaupungin moninaisia palveluita toreista ja puistoista kulttuuripalveluihin.

2.6 Kestävän tulevaisuuden rakentaminen (Ylöjärven esiops s. 32–34)

Esiopetuksessa haluamme istuttaa lapsiin halun elää ekologisesti ympäristöä säästäen. Ekologisen elämäntavan opettelu lähtee hyvin arkisista tilanteista, kuten kaiken lautaselle otetun ruuan syömisestä ja valojen sammuttamisesta huoneesta lähtiessä. Kerromme lapsille syyt näiden toimintatapojen takana isompaan kokonaiskuvaan laajentaen, jolloin lapsi pikkuhiljaa sisäistää kestävän elämäntavan periaatteita.

2.7 Esiopetusyksikön omat kehittämiskohteet

Kehityskohteitamme ovat sekä seikkailukasvatus, tieto- ja viestintäteknologian käyttö esiopetuksessa sekä tunne- ja vuorovaikutustaitojen tukeminen.

Seikkailukasvatus on ilmiöpohjaista oppimista, jossa mukana on tunne, mieli ja keho. Olennainen osa seikkailukasvatuksessa on osallisuus ja toiminnallisuus. Usein seikkailukasvatus yhdistetään metsään, mutta seikkailukasvatuksen ajatusta voi soveltaa moniin eri ympäristöihin. Kehittämisen kohteena on toimintatavan monipuolinen soveltaminen arjessamme, ja myös seikkailullisen otteen lisääminen toimintaamme.

Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään esiopetuksessamme jo jonkin verran. Lapset saavat pelata tableteilla opettavia pelejä ja kuvata sekä videoita omaa toimintaansa metsässä ja päiväkodissa. Päiväkodissamme on myös ääntä tallentava mikrofoni. Tavoitteenamme on ottaa haltuun laajemmin tieto- ja viestintäteknologian käyttöä arjessa ja projekteissa. Osa henkilökunnastamme osallistuu toimintakauden aikana tieto- ja viestintäteknologian

lisäkoulutuksiin. Olemme saaneet neljä uutta tablettia, jotka otamme aktiivisesti lasten oppimisvälineiksi.

Tunne- ja vuorovaikutustaitojen tukemisessa keskitymme erityisesti oman ja toisten tunteiden tunnistamiseen ja nimeämiseen. Herättelemme myötäelämisen taitoja.

3. LASTEN JA HUOLTAJIEN OSALLISUUS ESIOPETUKSESSA

3.1 Lapsen osallisuus esiopetuksessa

Osallisuus tarkoittaa esiopetuksessamme sitä, että lapset tulevat kuulluksi heitä koskevissa asioissa, lapset tuntevat kuuluvansa joukkoon ja lapset kokevat iloa yhteisöstä. Lapset ovat mukana toiminnan suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa. Heiltä tulevat ideat ja ajatukset huomioidaan toiminnassa siten, että lapset tiedostavat itse mahdollisuutensa vaikuttaa toimintaan.

Lasten ideat ja ajatukset teemme näkyviksi sanojen, kuvien, piirustusten ja ajatuskarttojen avulla. Esiopetusvuoden alussa kartoitamme lasten toiveet ja ideat. Arjessa lasten ideat kuullaan ja niitä pohdiskellaan yhdessä.

3.2 Huoltajien osallisuus esiopetuksessa (Ylöjärven esiops s. 21–22)

Vanhempien ja perheiden osallisuus toteutetaan heitä kuuntelemalla ja ajatuksiin reagoimalla. Vanhempainilloissa ja yhteisissä tapahtumissa vanhemmat saavat yhdessä pohtia toiveitaan ja ajatuksiaan esiopetukseen ja varhaiskasvatukseen liittyen. Koulukallion päiväkodin vanhempainyhdistys etsii parhaillaan uusia aktiivisia toimijoita.

3.3 Lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelma

Esiopetuksen oppimissuunnitelma laaditaan yhteistyössä lapsen, vanhempien ja esiopetuksen henkilöstön kesken. Lapset kertovat omat toiveensa ja tavoitteensa esiopetusvuodelle esiopetuksen oppimissuunnitelmaa laadittaessa. Lasten näkemys voidaan toteuttaa haastatteleamalla, piirtämällä tai vaikkapa valokuvien avulla. Esiopetuksen oppimissuunnitelman seuranta ja arviointia toteutetaan läpi vuoden.

Lapsen esiopetussuunnitelman tavoitteiden laatimiseen ja toiminnan arviointiin käytämme apuna Lukimato, MaKeKo- ja KPT- testiä sekä Eskarin arki- havainnointimateriaalia.

Lapsen oppimisen edistymisestä ja taitojen kehittymisestä käymme keskusteluja henkilöstön kesken palavereissa, lasten kanssa kahdestaan tai yleisellä tasolla ryhmässä ja vanhempien kanssa säännöllisesti. Toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa otamme huomioon arvioinnissa nousevat tarpeet.

Esiopetusvuoden keväällä käymme vanhempien kanssa läpi miten lapsen oppiminen on edistynyt esiopetusvuoden aikana. Samalla pyydämme luvat tiedonsiirtoon koululle.

Jokaisen lapsen kanssa pidämme ns. juttutuokion syys-lokakuussa. Se on lapsen ja aikuisen välinen kahdenkeskinen lyhyt keskustelu, jossa lapsi saa mahdollisuuden kertoa omista eskarikuulumistaan.

Lisäksi monikulttuuristen ja -kielisten lasten suomen kielen oppisen tueksi tehdään S2-suunnitelma, jota toteutetaan säännöllisesti viikoittain S2-opetuksena.

3.4. tiedottaminen

Tiedottamisen kanavana esiopetuksessa on sähköpostilista. Listan kautta pystymme tiedottamaan asioista nopeasti ja ketterästi. Vanhemmilta toimia vaativaa tiedottamista teemme hyvissä ajoin. Laitamme tiedotteita myös omien ryhmien lasioviin, eteisen oveen ja ilmoitustaululle. Tiedottamisesta vastuussa ovat esiopetushenkilöstö, koko päiväkotia koskevista asioista vastuussa on päiväkodin johtaja ja kasvatushenkilöstö. Harjoittelemme tiedottamista myös Päikky- ohjelman kautta.

4. YHTEISTYÖTAHOT JA YHTEISTYÖKÄYTÄNNÖT

Koulukallion päiväkodissa on neljä esiopetusryhmää, jotka kaikki sijaitsevat päiväkodin yläkerrassa. Kaikki Siivikkalan alueen esiopetusikäiset lapset ovat Koulukallion päiväkodissa. Yhteistyötä eri esiopetusryhmien kesken sekä päiväkodin muiden ryhmien kanssa toteutetaan päivittäin. Yhteiset tapahtumat, juhlat ja teemapäivät on suunniteltu päiväkodin vuosikelloon. Ulkoiluissa, ruokailuhetkissä ja monissa toiminnoissa lapset ja aikuiset kohtaavat toisiaan yli ryhmärajojen.

Koulu, esiopetus ja päiväkotitoimet sijaitsevat samassa rakennuksessa, yhteisessä lähipiirissä. Esioppilaiden kanssa käymme syömässä koulun ruokalassa. Lapset kohtaavat päivittäin koulun opettajia ja oppilaita sekä ruokahuollon ja siivoustoimen henkilöstöä. Kirjastoauto käy koululla kerran viikossa.

Teemme tiivistä yhteistyötä varhaiskasvatuksen erityisopettajan, veo:n, kanssa, jonka toimipiste sijaitsee koulurakennuksen tiloissa. Yhteistyö tarkoittaa konsultaatiota, veo:n havainnointivierailuja ryhmissä, palavereja ja veo:n vetämiä pienryhmiä.

Koulun kanssa tehtävä yhteistyö on tiivistä. Esi- ja alkuopetus ovat sopineet yhteistyöpäiviä syys- ja kevätlukukaudelle. Yhdessä on tarkoitus toteuttaa liikunta- ja seikkailukasvatusta sekä viettää joulua ja juhlistaa satavuotista Suomea. Esiopetusryhmillä on omat kummiluokat, joiden kanssa teemme yhteistyötä muun muassa liikunnan saralla.

Koulun erityisopettajan kanssa aloitamme syyslukukaudella suunnittelemalla yhteistyökäytännöt. Kevätlukukaudelle erityisopettajan vetämään tsemppikerhoon osallistuu osa esioppilaitamme.

Luonteva yhteistyökumppanimme on Siivikkalan neuvola, joka sijaitsee koulurakennuksen tiloissa. Terveystoiminta on tarpeen mukaan mukana esi- ja alkuopetuksen tiedonsiirrossa.

Ylöjärven seurakunta on yksi yhteistyökumppanimme katsomuskasvatukseen liittyen.

Tarpeen mukaan teemme yhteistyötä myös perheneuvolan, sosiaalitoimen ja TAYS.in henkilöstön kanssa. Koulukuraattorille meillä on konsultaatiomahdollisuus. Siivikkalan alueen perhepäivähoitajat vierailevat päiväkodissamme viikoittain.

Pirkanmaan Musiikkiopisto järjestää musiikkileikkikoulutoimintaa tiloissamme lukuvuoden aikana säännöllisesti torstaisin. Myös esiopetusikäiset lapset voivat osallistua toimintaan vanhempien harkinnan mukaan.

5. ESI- JA ALKUOPETUKSEN YHTEISTYÖ

5.1 Yhteistyön suunnittelun ja toteutuksen kuvaaminen (Ylöjärven esiops s. 22–23)

Teemme yhteistyötä kolmen ekaluokan kanssa. Olemme sopineet toimintakauden ajaksi neljä yhteistyöpäivää, kaksi syksyllä ja kaksi keväällä. Ensimmäisen yhteistyöpäivän teemana on yleisurheilu, toisen tonttujen metsäseikkailu, kolmannen ystävänpäiväaskartelut ja neljännen ekaluokan oppitunnille osallistuminen. Kummiluokkien(nelosluokat) kanssa teemme yhteistyötä muutamia kertoja. Tulevan syksyn alkuopetuksen opettajat vierailevat ryhmissämme keväällä. Kouluun tutustumisen päivä on keväällä ja tiedonsiirto esiopetuksen oppilaista pidetään toukokuussa. Erityisopettaja aloittaa vuoden 2019 tsemppikerhon, jossa harjoitellaan kouluvalmiuksia.

6. ARVIOINTI (Ylöjärven esiops s. 25–26)

Lapsen oppimisen arviointia tehdään ”Eskarin arki” – materiaalin pohjalta sekä henkilökohtaisen oppimissuunnitelman pohjalta. Tämä edellyttää jatkuvaa havainnointia ja dokumentointia. Opetushenkilöstön kanssa pohditaan lapsen hyvinvointia, oppimista ja taitojen kehittymistä sekä suunnitellaan toimintaa lapsen tarpeita tukevaan suuntaan.

Eskarin toimintaa arvioidaan opetushenkilöstön kesken tiimipalaverissa (noin 2krt/kk), koko päiväkodin lastentarhanopettajien pedagogisessa palaverissa (1krt/vko) ja koko eskaritiimin palaverissa muutaman kerran syksyn ja muutaman kerran kevään aikana. Arvioinnin pohjana ovat lukuvuosisuunnitelma, päiväkodin vuosikello, esiopetuksen vuosikello, turvallisuussuunnitelma, kiusaamisen ehkäisyn suunnitelma, tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistävä suunnitelma sekä asiakastyytyväisyyskyselyistä nousevat tavoitteet. Myös osallisuuden toteutumista arvioidaan erikseen.

Lapset ovat rehellisiä ja avoimia palautteen antajia luonnostaan. Lasten kuuleminen arjessa heidän hyvinvointiinsa ja esiopetuksen toimintaan liittyen ovat osa toimintaamme. Syyslokakuussa pidettävät ns. juttutuokioiden kautta jokainen lapsi tulee henkilökohtaisesti kuulluksi omista eskarikuulumisistaan.

7. PEDAGOGINEN TUKI

Jokaiselle lapselle laaditaan vanhempien kanssa oma esiopetussuunnitelma. Tarvittavat tukitoimet lapsen kehityksen eri alueilla kirjataan suunnitelmaan. Tuemme lasta esiopetuksessa pienryhmä- ja yksilötyöskentelyn sekä selkeän päiväjärjestyksen avulla. Esikoulussa tutut ja turvalliset aikuiset luovat myönteisen ja kannustavan ilmapiirin lapsen kehittymiselle ja oppimiselle. Varhaiskasvatuksen erityisopettaja sekä koulun erityisopettaja konsultoivat henkilökuntaa sekä järjestävät lapsille opetusta.

Lasten kanssa laadimme lukuvuoden alussa yhdessä toimimisen säännöt, joiden toteutumisesta arvioimme yhdessä. Loogisista seuraamuksista keskustellaan ja sovitaan sekä lasten, vanhempien että henkilöstön kesken. Pääsääntöisesti eskarissa tapahtuneet asiat selvitetään loppuun asti päiväkodissa. Tunne- ja vuorovaikutustaitojen opettelu ovat

toimintamme lähtökohtia. Pienryhmätoiminta ja muut erilaiset yhdessä työskentelyn muodot tukevat lapsen taitojen kehittymistä. Opetuksessa käytämme mahdollisimman paljon havainnollistavaa materiaalia (kuvat, sektorikello, kartat, esineet). Lapselle mahdollistamme myös rauhoittumisen hetket päivän aikana (pienryhmätilat, omat puuhat).

Tehostetun tuen suunnitelma tehdään yhteistyössä ryhmän lastentarhanopettajan, varhaiskasvatuksen erityisopettajan sekä vanhempien kanssa. Tämän suunnitelman pohjana on pedagoginen arvio, jonka tekee ryhmän opettaja. Arviossa kuvataan lapsen sen hetkiset valmiudet sekä kasvuun ja kehitykseen liittyvät erityistarpeet. Lisäksi kirjataan, millaisia tukitoimia pitäisi järjestää. Verkostopalaverit eri terapeuttien kanssa ovat tärkeä osa tehostetun tuen toteutumista. Tehostetun tuen toteutumista arvioidaan vanhempien, lapsen, esiopettajan ja varhaiskasvatuksen erityisopettajan kesken.

Lapsen erityisen tuen järjestäminen pohjautuu esiopetuksessa laadittavaan lapsen henkilökohtaisen opetuksen järjestämisestä koskevaan suunnitelmaan (HOJKS). Suunnitelma on pedagoginen asiakirja, johon kirjataan erityisopetuksen järjestämiseen liittyvät asiat, opetuksen keskeiset tavoitteet, sisällöt sekä oppimisympäristöön ja opetusmenetelmiin liittyvät seikat. Suunnitelma laaditaan yhteistyössä huoltajien kanssa. Erityinen tuki koostuu erityisopetuksesta ja muusta tarvittavasta tuesta. Päivähoidon johtaja tekee hallinnollisen päätöksen erityisestä tuesta. Päätös perustuu lapsen ja hänen vanhempiansa kuulemiseen sekä pedagogiseen selvitykseen, jonka tekee varhaiskasvatuksen erityisopettaja.

8. TASA-ARVON JA YHDENVERTAISUUDEN TOTEUTTAMINEN ESIOPETUKSESSA

Tasa-arvolain mukaan sukupuolten tasa-arvoa tulee edistää kaikessa opetuksessa ja koulutuksessa. Perusopetuslain osalta velvoite koskee esiopetusta, oppivelvollisten perusopetusta, lisäopetusta, aikuisten perusopetusta ja maahanmuuttajille järjestettävää perusopetukseen valmistavaa opetusta. Kaikkien näiden koulutusmuotojen opetussuunnitelmien perusteet korostavat sukupuolten tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden lisäämisen merkitystä.

*Tasa-arvon edistämiseksi kaikissa perusopetusta järjestävissä kouluissa on laadittava **tasa-arvosuunnitelma**. Tasa-arvosuunnitelma on perusteltua laatia myös niille esiopetusryhmille, jotka eivät toimi kouluissa. Tasa-arvolain mukaan sukupuolten tasa-arvoa edistetään koulutuksessa ja opetuksessa lasten ikä ja kehitys huomioon ottaen. Tasa-arvon tavoite ja lähtökohta on kaikissa ikäryhmissä sama.*

Jokaisen lapsen yksilölliset tarpeet huomioidaan kasvatuksessamme ja opetuksessamme. Lapsen oppimisen tavoitteet määritellään yhdessä lapsen ja hänen vanhempiansa kanssa syyslukukauden alussa. Oppimisen edistymistä seurataan ja arvioidaan yhdessä läpi koko lukuvuoden.

Periaatteemme on, että kaikki lapset saavat osakseen tavoitteellista ja elämyksellistä esiopetusta. Opetuksen ja oppimisen tavat voivat vaihdella esim. eri pienryhmien kesken, koska opetus on lasten mielenkiinnosta lähtevää ja ilmiöpohjaista. Merkittävää on myös se, että lapset

saavat säännöllisesti myös itse valita, miten he oppivat ja mitä he tekevät. Aikuisten vastuulla on arvioida tavoitteiden toteutumista ja myös keskustella niistä yhdessä lasten kanssa.

Lasten mielenkiinnon kohteita kartoitetaan keskustelujen ja kyselyjen kautta. Jokaisen mielipiteet huomioidaan ja mielipiteet kootaan esim. käsittekartoiksi kaikkien nähtäville. Lapset saavat meillä kokea, että he voivat vaikuttaa asioihin ja että heidän mielipiteillään on myös väliä. Kyselyjen ja kartoitusten lisäksi lapset saavat äänestää asioista.

Yhteisistä toimintatavoista ja pelisäännöistä on lasten kanssa sovittu syyslukukauden alussa. Näiden pelisääntöjen toimivuutta arvioidaan yhdessä keskustellen esim. aamuhetkissä. Myös lasten vanhemmat saavat kertoa mielipiteensä pelisääntöihin.

Päiväkotimme aikuiset toimivat esimerkkeinä lapsille myös tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyvissä asenteissa ja asioissa. Aikuisten tulee tuntee olonsa tasa-arvoiseksi työyhteisössä, näin voidaan edistää myös lasten tasa-arvoista ja yhdenvertaista kohtelua. Työyhteisön työskentelyssä käytetään Yhteispelin työyhteisön toimintatapoja palavereissa ja kehittämispäivissä.

Lasten tasa-arvoisuuden edistämisen keinot päiväkodissamme

Esiopetus toimintaympäristönä tukee lasten tasa-arvoisuutta. Siihen sisältyvät muun muassa mielipiteiden ja sukupuolten tasa-arvo. Esiopetus edistää lasten mahdollisuuksia kehittää kykyjään ja tehdä valintoja ilman sukupuolesta johtuvia ennakko-odotuksia ja rajoituksia. Tasa-arvopyrkimyksiä täydentää laaja-alainen yhdenvertaisuuden periaate. Opetus on lapsia puoluepoliittisesti, uskonnollisesti ja katsomuksellisesti sitouttamatonta. (Esiopetuksen perusteet 2014).

Opetuksessamme kaikilla lapsilla on mahdollisuus osallistua kaikkeen toimintaan. Vanhempien toiveet kuullaan esimerkiksi eri uskontokuntien tapojen suhteen ja lapselle tarjotaan korvaavaa toimintaa, jos hän ei osallistu johonkin toimintaan (esimerkiksi teatteriretket). Vanhempien kanssa sovitaan aina erikseen järjestelyistä.

Meillä ei ole erikseen tyttöjen ja poikien toimintoja, vaan kaikki tekevät kaikkea ja osallistuvat kaikkeen. Tyttöjä ja poikia ei puhutella joukkoina vaan jokaista lasta kutsutaan omalla nimellä. Stereotyyppisistä tyttöjen ja poikien värikoodituksista on luovuttu. Lasten omia persoonallisuuden piirteitä ja omia taitoja ei kategorisoida sukupuolesta johtuviksi. Lapsia ei ohjata tyttöjen ja poikien leikkeihin – kaikki voivat leikkiä kaikkea ja kenen tahansa kanssa. Lasten vanhemmista ei puhuta sukupuolensa edustajina; äidin ja isän rooleja ei sanoiteta sukupuolen perusteella. Isän- ja äitienpäivinä vältetään myös sukupuolten tyyppittelyä. Ryhmäjaot tehdään sattumaan perustuvilla leikeillä ja laskuilla (esim. luvun ottaminen, loru).

Päiväkodin leluvalinnat tehdään kaikille lapsille. Aikuiset välttävät lastenkirjallisuutta, joka erityisen räikeästi rooliittaa sukupuolet stereotyyppisesti. Klassisten satujen sukupuolirooleista keskustellaan lasten kanssa. Myös kirjojen ja opetusmateriaalien kuvitusten sukupuolirooleihin kiinnitetään huomiota.

Lasten kanssa keskustellaan ihmisten ja heidän ajatustensa sekä kaiken ympärillä olevan erilaisuudesta ja ominaisuudesta mielenkiintoisena, tavallisena ja luontevana asiana. Lasten kanssa puhutaan moninaisuuden ymmärtämisestä ja suvaitsemisesta sekä hyväksymisestä. Tässä aikuisen esimerkki on erityisen merkittävä. Aikuisemme välttävät lausumasta omia

henkilökohtaisia mielipiteitään (esim. sukupuoliroolit). Ammattikasvattajan tulee kuunnella lasta ja ohjata häntä suvaitsevaisuuden tielle opetussuunnitelman mukaisesti.

Ristiriitoja ja kiusaamista ennaltaehkäistään opetuksen (Yhteispelin toimintatavat, Askeleittain), arjen tilanteiden hyödyntämisen ja aikuisten esimerkin voiman avulla. Arjen pulmatilanteet nähdään kasvattavina hetkinä (ei ylimääräisinä riesoina), joihin pysähdytään ja joita selvitetään ja joista opitaan.

Lasten omien kuulumisten sekä koko lapsiryhmän kuulumisten kertominen vanhemmille on jokapäiväistä. Kerronnassa keskitytään toiminnan kuvailun lisäksi myös siihen, miten asiat on koettu ja mitä on yhdessä tunnettu.

Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen lähtee esiopetuksen ja varhaiskasvatuksen aikuisista ja samalla myös jokaisen lapsen vanhemmista. Yhdessä keskustelemalla arvoistamme ja asenteistamme sekä tavoitteistamme voimme edistää asiaa.

Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi sovittujen toimenpiteiden ja niiden vaikutusten arviointi päiväkodissa

Yleisen ja tutkitun tiedon mukaan asenteet sukupuolia kohtaan periytyvät ja ovat tiedostamattomina arvoissa ja asenteissamme. Jos ammattikasvattaja ei tiedosta asenteitaan, ne näkyvät hänen toiminnassaan. Tämän vuoksi asenteista ja ajatuksista tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyen on syytä keskustella aikuisten kesken rehellisesti. Omaan toimintaan pystyy vaikuttamaan tavoitteellisen toiminnan kautta.

Aloitamme yhteistyön Siivikkalan koulun kanssa tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyen. Keskustelemme linjauksista ja toimintatavoista. Kirjaamme nämä ajatukset tähän suunnitelmaan päivityksen yhteydessä. Yhteistyöopettajana koululla toimii Sakari Kenttä ja esiopetusta/varhaiskasvatusta edustaa päiväkodin johtaja Minna Mustakallio-Sorvari. Kaikki suunniteltavat asiat peilautetaan kaikilla aikuisilla ja muutenkin osallistetaan jokainen työhön mukaan.

Lasten kanssa tasa-arvoa käsitellään iänmukaisesti ja lapsilähtöisesti. Lasten oikeuksien päivään liittyen keskustellaan muutenkin lapsen asemasta ja oikeuksista. Samalla myös tasa-arvoasiaa on luonteva käydä läpi. Vanhempien osallistaminen teemaan samalla kertaa on myös paikallaan.

Yhdenvertaisuuslain mukaan ketään ei saa syrjiä iän, etnisen tai kansallisen alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden, seksuaalisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Lain tarkoituksena on edistää ja turvata yhdenvertaisuuden toteutumista sekä tehostaa syrjinnän kohteeksi joutuneen oikeussuojaa syrjintätilanteissa.

Koulutuksen järjestäjän ja tämän ylläpitämän oppilaitoksen on arvioitava yhdenvertaisuuden toteutumista toiminnassaan ja ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin yhdenvertaisuuden toteutumisen edistämiseksi.

*Koulutuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että oppilaitoksella on **suunnitelma** tarvittavista toimenpiteistä **yhdenvertaisuuden edistämiseksi**. Oppilaille ja heidän huoltajilleen on varattava mahdollisuus tulla kuulluiksi edistämistoimenpiteistä.*

Kaveritaidot ovat yksi tunne- ja vuorovaikutustaitojen osa-alue. Reilun kaverin taitojen opettelu on tavoitteena koko eskarissa. Reilun kaverin säännöt sovitaan yhdessä pienryhmissä ja niiden noudattamista arvioidaan yhdessä. Arkiset käytännöt esimerkiksi leikin ohjaamisessa ja kuvakirjoja tutkiessa tukevat kaveritaitojen oppimista.

Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi sovittujen toimenpiteiden ja niiden vaikutusten arviointi päiväkodissa

Koulussa (esiopetuksessa) suunnitelmalliseen tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi tehtävään työhön kuuluu sovittujen toimenpiteiden ja niiden vaikutusten arviointi. Arviointi on luontevinta tehdä suunnitelman päivityksen yhteydessä vuosittain.

Paneudumme tänä vuonna edellisvuotta enemmän turvataitojen ja kehotunnekasvatuksen opettamiseen. Luemme pienryhmissä Väestöliiton kirjasarjan Onnikujan kaverukset, jonka avulla pohdimme yhdessä ystävyyttä, rakkautta, perheitä, ihmissuhteita, kehoa ja kasvamista.

9. OPPILASHUOLTOSUUNNITELMA

Kussakin yksikössä laaditaan oppilashuoltosuunnitelma osana lukuvuosisuunnitelmaa. Sitä päivitetään vähintään kerran lukuvuodessa. Suunnitelma tulee laatia yhteistyössä henkilöstön, oppilashuollon toimijoiden, lasten ja heidän huoltajiensa kanssa. Suunnitelmaa laadittaessa sovitaan menettelytavoista, joilla henkilöstö, lapset ja huoltajat ja tarvittavilta osin yhteistyötahot perehdytetään suunnitelmaan. Suunnitelmaa laadittaessa käytetään monipuolisesti tietoa yhteisön tilanteesta ja hyvinvoinnista, pedagogisen tuen toteuttamisesta, oppilashuollon ja oppilashuoltopalveluiden toimivuudesta sekä palvelutarpeista. Olennaisia ovat lasten ja huoltajien, pedagogisen tuen tiimin ja muun henkilöstön, oppilashuollon ammattihenkilöiden sekä keskeisten yhteistyökumppaneiden näkemykset ja arviot.

9.1 Käytettävissä olevat oppilashuoltopalvelut

ammattinimike	nimi
lääkäri	Merja
terveydenhoitaja	Tarja
psykologi	Marja
kuraattori	Jenni
perhetyönohjaaja	Sanna ja Sanna
neuvolan psykologi	Leena

9.2 Yhteisöllinen oppilashuolto ja sen toimintatavat

Yhteisöllisen oppilashuoltotyön tehtävät:

- *Esiopetusympäristön hyvinvointia, terveellisyyttä, esteettömyyttä ja turvallisuutta lisäävät toimet*
- *Esiopetuksen järjestäminen hyvinvointia ja mielenterveyttä tukevana toimina*
- *Lasten tunne- ja vuorovaikutustaitojen sekä ryhmien toiminnan edistäminen*
- *Kiusaamista, väkivaltaa ja häirintää ehkäisevät ja vähentävät toimet*
- *Oppimisen etenemistä edistävät toimet*
- *Terveellisiä elintapoja ja vireyttä lisäävät toimet*
- *Lasten osallisuutta lisäävät toimet*
- *Huoltajien osallisuutta lisäävät toimet*
- *Pedagogiset menetelmät ja oppilashuollon yhteys esiopetuksen toteuttamiseen*
- *Yhteistoiminta esiopetuksen ulkopuolisten tahojen kanssa*
- *Riskien ennakointi ja vaaratilanteisiin varautuminen*
- *Yksittäistä lasta koskevan monialaisen oppilashuoltotyön sekä oppilashuoltopalveluiden tarpeen, toteutumisen ja toimintatavan seuranta, arviointi ja kehittäminen*

- **Esiopetusryhmän ja lähikoulun yhteistyö yhteisöllisessä oppilashuollossa**

[Esi- ja alkuopetuksen siirtymäkäytänteet ja oppimisen tuen portaat](#)

Yhteisöllisen oppilashuollon kokouksiin osallistuvat lastentarhanopettajien, lähihoitajien, koulukuraattorien, koulupsykologien ja terveydenhuollon edustajat käsiteltävän asian mukaan. Kokouksissa on toteuduttava monialainen työskentely.

Asian käsittelyyn voi tarpeen mukaan osallistua lasten, vanhempien, muiden asiantuntijoiden tai yhteistyötahojen edustajat.

- Kuinka usein ja millä kokoonpanolla päiväkodin / esiopetusryhmän yhteisöllinen oppilashuoltoryhmä kokoontuu? (Vähintään kaksi kertaa syys- ja kaksi kertaa kevätkaudessa).
- Suunnitelma toimenpiteistä, joilla päiväkotiki edistää yhtä tai kahta painopisteeksi valitsemaansa yhteisöllisen oppilashuollon sisältöaluetta lukuvuonna 2018–2019. Tänä vuonna painotamme kiusaamisen ehkäisyä. Koulukallion päiväkodin toimintakulttuuri ja ilmapiiri luodaan kiusaamista ehkäiseväksi yhdessä lasten, työntekijöiden ja vanhempien kanssa keinoja suunnitellen ja yhteistä toimintakulttuuria luoden. Yhdessä sovitusta pelisäännöistä pidetään kiinni ja sitoutumista yhteisiin sopimuksiin arvioidaan säännöllisesti. Kasvatuskumppanuuden merkitys korostuu myös kiusaamisen ehkäisyssä ja siihen puuttumisessa. Yhteistyö ja avoin vuorovaikutus vanhempien kanssa on tavoitteemme.

Lasten tunne- ja vuorovaikutustaitojen vahvistaminen ennaltaehkäisee kiusaamista. Harjoiteltavia tunne- ja vuorovaikutustaitoja ovat kuuntelu, kertominen, vuorottelu,

neuvottelu, avun pyytäminen, toisten kunnioittaminen, yhteisten sääntöjen noudattaminen, tavoitteen asettaminen, sosiaalisen ongelman ratkaiseminen, tunteiden tunnistaminen ja nimeäminen sekä tunteiden säätely. Käytössämme on useita tunne- ja vuorovaikutustaitojen vahvistamiseen keskittyviä menetelmiä. Askeleittain – ja Yhteispeli – menetelmät ovat käytössä esioppilailla.

Lasten kanssa kiusaamisen ehkäisemistä toteutetaan opetustilanteiden, arjessa vastaan tulevien tilanteiden sekä aikuisten mallintamisen kautta yhdessä lasten kanssa. Opetustilanteet ovat tavoitteellisia ja suunniteltuja kokonaisuuksia, joissa lasten kanssa harjoitellaan elämäntaitoja sekä puhutaan myös kiusaamiseen liittyvistä asioista. Arjen tilanteissa huolehditaan myönteisen toimintakulttuurin luomisesta ja kunnioittavan kohtelun ilmapiiristä. Hyvän ryhmähengen luominen ja ylläpitäminen auttaa lasta luomaan monipuolisia sosiaalisia suhteita, mikä myös ennaltaehkäisee kiusaamista. Aloitamme esiopetusvuoden leikkimällä ryhmäytymisleikkejä ja kiinnittämällä huomiota siihen, että jokaiselle löytyy kavereita. Draamakasvatuksen keinoja voidaan hyödyntää sekä kiusaamisen ennaltaehkäisyssä että kiusaamiseen puuttumisessa. Kiusaamistilanteiden konkreettinen läpikäyminen draaman keinoin on tehokas tapa osoittaa lapselle, miltä kiusatusta ja kiusaajasta voi tuntua.

Kiusaamistilanteiden selvittämisessä tärkeintä on varhainen ja välitön puuttuminen. Tilanteisiin puututaan oikeudenmukaisesti ja tasapuolisesti, lasten yksilölliset erot huomioiden. Tapahtuman todellinen kulku pyritään selvittämään molempia osapuolia sekä tarvittaessa myös muita lapsia kuunnellen. Pyrimme siihen, että se aikuinen, joka on paikalla, kun kiusaamistilanne havaitaan, selvittää tilanteen loppuun asti. Näin vältytään mahdollisilta tiedonkulun ongelmilta ja väärinymmärryksiltä. Erityisesti kiinnitetään huomiota epäsuoraan kiusaamiseen (esimerkiksi ilmeet ja eleet, joilla voidaan viestittää siitä, ettei toinen kuulu ryhmään).

Kiusaamiseen puututaan aina välittömästi, mutta joskus selvittämisessä on parasta pitää aikalisä, rauhoittua hetkisen ja vasta sitten käydä kiusaamistilanne yhdessä läpi. Mikäli kiusaamistilanne vaatii, siitä keskustellaan vielä yhdessä koko ryhmän kanssa. Oman ryhmän aikuiset päättävät, milloin ja miten vanhemmille tiedotetaan asiasta.

Kiusaamistilanteita selvitettäessä kiusaajan kanssa keskustellaan ikätasoisesti siten, että lapsi ymmärtää tekonsa. Lisäksi huolehditaan siitä, että lapsi oppii pyytämään anteeksi ja ymmärtää, mitä anteeksi pyytäminen merkitsee (anteeksi pyytäminen ei saa olla vain opittu tapa, jonka jälkeen lapsella on ikään kuin ”lupa jatkaa” samaa käytöstä). Kiusatun kanssa kokemusta jaesennetään ja huolehditaan siitä, että lapsi ymmärtää anteeksiantamisen merkityksen.

Kiusaamiseen puuttumisessa käytössä on johdonmukaiset seuraamukset. Niiden tavoitteena on saada lapsi tiedostamaan oman toimintansa seuraukset. Lapsille kerrotaan, mitä kiusaamisesta seuraa sekä etukäteen että kiusaamistilanteen jälkeen. Kiusaamisen jälkeen eri osapuolten kanssa arvioidaan, miten yhteistoiminta on sujunut selvittelyn jälkeen. Kiusaamisen jälkeinen elämä vaatii paljon opettelua ja aikuisen tuki on tässäkin välttämätöntä.

- Esiopetusryhmässä on laadittu lasten kanssa säännöt
Päivämäärä: Syyskuun alku. Lasten kanssa laaditaan reilun kaverin säännöistä huoneentaulu, johon palataan aina tarpeen tullen.
- Poissaolojen seuraaminen ja niihin puuttuminen
Esiopetuksen henkilökunta seuraa poissaoloja ja huomauttaa huoltajille toistuvista poissaoloista, mikäli syy ei ole sairaus.

Perusopetuslain 35 § muutos korostaa esiopetukseen osallistumisen säännöllisyyttä. Osallistumisen säännöllisyys on tärkeää esiopetuksen tavoitteiden saavuttamisen näkökulmasta. Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (2014) määrätään, että opettaja, huoltajat ja esiopetuksen toteuttamiseen osallistuva henkilöstö huolehtivat yhteistyössä lapsen säännöllisestä osallistumisesta. Lasten osallistumista seurataan esiopetuksen yksiköissä. Huoltajat ilmoittavat sairauspoissaoloista sekä pyytävät lupaa muista syistä johtuviin poissaoloihin. 1-5 päivän poissaoloista ilmoitetaan esiopettajalle ja yli viiden päivän poissaoloon haetaan lupa kirjallisesti tai sähköisesti päiväkodin johtajalta.

- Tapaturmien ehkäiseminen sekä ensiavun järjestäminen ja hoitoonohjaus
KTS. Päiväkodin turvallisuussuunnitelma. Hätätilanteiden sattuessa soimitaan numeroon 112. Lievissä tapaturmissa tai sairastumisissa saatetaan käydä konsultoimassa alakerran kouluterveydenhoitajaa. Lapsen sairastuessa, soitamme vanhemmille.
- Esiopetuksen kuljetusten odotusaikoja ja turvallisuutta koskevat ohjeet (kuvataan yksikkökohtaisesti vain, jos ryhmässä on kuljetettavia lapsia)
PÄIVITETTY

[Esi- ja perusopetuksen koulukuljetusperiaatteet](#)

9.3 Suunnitelma lasten suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä

Lasten suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä laaditaan suunnitelma. Siinä otetaan huomioon sekä lasten keskinäiset että lasten ja aikuisten väliset vuorovaikutussuhteet. Suunnitelmassa kuvataan:

kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäiseminen ja siihen puuttuminen,

- *edellä mainittujen asioiden käsittely yhteisö-, ryhmä- ja yksilötasolla,*
- *yksilöllinen tuki, tarvittava hoito, muut toimenpiteet ja jälkiseuranta sekä teon tekijän että sen kohteena olevan osalta,*
- *yhteistyö huoltajien kanssa,*
- *yhteistyö tarvittavien viranomaisten kanssa,*
- *suunnitelmaan perehdyttäminen ja siitä tiedottaminen henkilöstölle, lapsille, huoltajille ja yhteistyötahoille sekä*
- *suunnitelman päivittäminen, seuranta ja arviointi*

PÄIVITETTY:

9.4 Toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa

Oppilashuoltosuunnitelmassa määritellään toiminta äkillisissä kriiseissä, uhka- ja vaaratilanteissa. Kriisisuunnitelma valmistellaan yhteistyössä tarvittavien viranomaisten kanssa ottaen huomioon muut uhka-, vaara ja kriisitilanteita koskevat ohjeistukset kuten pelastussuunnitelma.

Suunnitelmassa kuvataan:

- *kriisitilanteiden ehkäisy, niihin varautuminen ja toimintatavat äkillisissä kriisitilanteissa,*
- *johtamisen periaatteet, yhteistyö sekä työn- ja vastuunjako kriisitilanteissa ja niihin varautumisessa,*
- *sisäisen ja ulkoisen sekä esiopetuksen ja opetuksen järjestäjän välisen tiedottamisen ja viestinnän periaatteet,*
- *psykososiaalisen tuen ja jälkihoidon järjestäminen,*
- *suunnitelmaan perehdyttäminen ja siitä tiedottaminen henkilöstölle, lapsille, huoltajille ja yhteistyötahoille,*
- *toimintavalmiuksien harjoittelu sekä*
- *suunnitelman arviointi ja päivittäminen.*

Äkillisissä uhka- ja vaaratilanteissa toimitaan päiväkodin turvallisuussuunnitelman ohjeistusten mukaisesti.

9.5 Yksilökohtaisen oppilashuollon järjestäminen (Ylöjärven esiops s. 55–57)

Yksilökohtaisen oppilashuollon järjestäminen lapsen kehityksen, hyvinvoinnin ja oppimisen seuraamiseksi ja edistämiseksi sekä yksilöllisen tuen toteuttamiseksi.

- Lapsen sairauden vaatiman hoidon, erityisruokavalion tai lääkityksen järjestäminen esiopetuksessa

Lapsen sairauteen ja lääkitykseen liittyen vanhempien ja tarpeen mukaan lasta hoitavien asiantuntijoiden kanssa pidetään palaveri, jossa laaditaan lääkehoitosuunnitelma ja samalla ohjeistetaan lapsen lähitiimi. Kaikki ne työntekijät, jotka työskentelevät lapsen kanssa, perehdytetään lääkitsemiseen ja muihin sairauteen liittyviin asioihin.

Lapsen erityisruokavalion suhteen tehdään yhteistyötä ruokahuollon kanssa. Vanhemmat toimittavat lääkärintodistukset ja muut tarvittavat dokumentit suoraan ruokahuoltoon ja ohjeistavat myös päiväkodin henkilöstön.

- Esiopetuksen oppilashuollon tuki lapsen elämäntilanteesta johtuvissa vaikeuksissa

Ylöjärvellä on käytössä ns. varhaisen välittämisen malli, jossa huoli otetaan heti havaitsemisen jälkeen puheeksi, käsittelyyn ja ratkaistavaksi. Huolen vyöhykkeistö -toimintamalli ohjaa henkilöstöä huolen jäsentämisessä ja huolen puheeksiottoon on myös omat ohjeistuksensa. Yhteistyö perhetyön, lastensuojelun ja perheneuvolan kanssa on käytäntönä. Toimintaohjeet on koottuna varhaiskasvatuksen yhteiseen materiaaliin "Kun huoli herää - varhaiskasvatus ja lastensuojelu perheen tukena".

- Esiopetuksen menettelytavat asiantuntijaryhmän kokoamisessa ja suostumuksen hankkimisessa?

Oppilashuollon yhteistyö lasten ja huoltajien kanssa sisältää mm. tiedottamisen, kohtaamisen ja aidon vuorovaikutuksen. Lasten ja huoltajien osallisuus toteutuu esiopetuksen arjessa ja kaikessa toiminnassa.

Päiväkodin johtaja vastaa sekä yksilökohtaisen että yksikkökohtaisen oppilashuoltoryhmän koollekutsumisesta ja toimii kokouksessa puheenjohtajana. Kokouksessa käsiteltävä aihe on tiedossa etukäteen. Kokouksessa tehdään muistio. Lapsen perheen kanssa ollaan avoimessa yhteistyössä koko oppilashuollollisen prosessin ajan. Päiväkodin johtaja toimii vastuuhenkilönä suostumuksen myös hankkimisessa.

- Oppilashuoltokertomusten laatimisen ja säilyttämisen menettelytavat esiopetuksessa

Oppilashuoltorekisteri ja säilytetään lukitussa kaapissa päiväkodin johtajan huoneessa.

9.6 Oppilashuollon yhteistyön järjestäminen lasten ja heidän huoltajiensa kanssa

Millä tavalla esiopetus edistää lasten ja huoltajien aitoa kohtaamista ja kuulemista lapsen kasvamiseen, oppimiseen ja hyvinvointiin liittyvissä asioissa?

Lapset ja vanhemmat osallistetaan yksikön oppilashuollon teemoihin tietynlaisen prosessin kautta:

1. Teemasta tiedotetaan vanhempia ja teemasta kerrotaan lapsille.
2. Teeman käsittelystä pyydetään ideoita, ajatuksia ja mielipiteitä vanhemmilta sähköpostitse tai päivittäisissä kohtaamisissa. Lasten ajatukset teemasta kuullaan ja kootaan kirjalliseen muotoon. Samaan tapaan myös koko henkilöstö ideoi teemaa tiimipalaverissa ja talon palaverissa.
3. Lastentarhanopettajista ja päiväkodin johtajasta koostuva ryhmä kokoontuu (lasten, vanhempien ja työyhteisön ajatukset mukanaan) ja tekee suunnitelman teeman käsittelystä.
4. Lasten kanssa teemaa toteutetaan arjessa. Vanhempia tiedotetaan viikkotiedotteissa teeman käsittelystä.
5. Lasten kanssa teeman käsittelyä arvioidaan keskustelujen kautta. Vanhemmilta voidaan pyytää palautetta konkreettisen "ovensuomittarin" avulla. Henkilöstö arvioi teeman käsittelyn toimivuutta tiimipalaverissa ja talon palaverissa

9.7 Oppilashuoltosuunnitelman toteuttaminen ja seuraaminen

Oppilashuoltosuunnitelmassa kuvataan toimenpiteet suunnitelman toteuttamiseksi ja seuraamiseksi.

Päiväkodin johtaja vastaa oppilashuoltosuunnitelman toteutumisesta ja toteutumisen arvioinnista.

- Miten lukuvuoden 2018–2019 oppilashuoltosuunnitelman toteutumista arvioidaan?

Oppilashuoltoa toteutetaan yhteistyössä lasten ja huoltajien kanssa. Oppilashuoltosuunnitelmassa kuvataan oppilashuollon toimintatavat lasten ja huoltajien osallisuuden edistämiseksi sekä yhteistyön järjestämiseksi.

YLÖJÄRVEN KAUPUNKI
Sivistys
Varhaiskasvatus ja esiopetus

Lukuvuoden aikana yksikkökohtaisen oppilashuollon kokoontumisissa otetaan tavaksi arvioida suunnitelman toteutumista. Myös yksikkökohtaisen oppilashuollon toteutumisesta voidaan puhua yleisellä tasolla

- Miten oppilashuoltotyöstä tiedotetaan lapsille, huoltajille ja yhteistyötahoille?

Vanhempia tiedotetaan oppilashuollosta, sen tavoitteista, järjestämisestä ja sen suunnittelusta päiväkodissa kotiin jaettavalla tiedotteella. Teemoja on hyvä käsitellä myös vanhempainilloissa sekä vanhempainyhdistyksen kokouksissa.